

Betreft: Jaarplan 2021

Vastgesteld door de Algemene Ledenvergadering van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden op 21 november 2020

De hoofdlijnen van het Jaarplan 2021

Voor de raadsperiode 2018-2022 werkt de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden op basis van het "Koersdocument Nederlandse Vereniging voor Raadsleden 2018-2022", zoals dat is vastgesteld door het AB op 13 april 2019. Het Koersdocument heeft de volgende vier kernpunten als agenda van de vereniging: belangenbehartiging, opleiding & toerusting, onderzoek en verenigingszaken.

Belangenbehartiging gaat daarbij over rol en rechtspositie van raadsleden individueel en collectief. Vanwege het belang van de versterken van de rol en positie van raad en raadsleden heeft de vereniging daarom ook een democratieagenda gericht op de aantrekkelijkheid, het aanzien en de toekomst van het raadslidmaatschap.

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden stelt zich hierbij tot doel – om met anderen – aandacht te geven aan de aantrekkelijkheid van het raadslidmaatschap, bijvoorbeeld door een communicatiecampagne onder het motto 'Stel je kandidaat voor een fantastische raad'. De vereniging respecteert tegelijkertijd het uitgangspunt werving en selectie een zaak is en blijft van politieke partijen.

Een sterke raad doet er toe!

Het jaar 2021 staat in het teken van de gemeenteraadsverkiezingen van 16 maart 2022 voor de nieuwe raadsperiode 2022-2026.

De raadsverkiezingen in 2018, 2014 en 2010 hebben ons geleerd dat gemiddeld 40 procent van de raadsleden nieuw aantreedt. In het jaar 2021 gaat het er om als vereniging een agenda voor te bereiden, gericht op de start van de nieuwe raadsperiode en gericht op de raadsleden, ervaren en nieuw. Tevens zal 2021 in het teken staan van een reeks van voorbereidende en uitvoerende activiteiten (fysiek en online) om een zo groot mogelijk deel van de kandidaat-raadsleden maar ook van de raadsleden die doorgaan te bereiken.

De missie van de vereniging luidt: "Een sterke raad doet er toe!" Met deze doelstelling in het achterhoofd en de ervaringen van het inwerken van de gemeenteraden in 2017 en 2018 ligt de focus in de activiteiten van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden in 2021 op het aantrekkelijk houden van het raadslidmaatschap en vooral op het vergroten van het bewustzijn van raadsleden, nieuw en ervaren, over het belang van een sterke rol en positie van de raad voor het functioneren van de lokale democratie. De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden is namelijk van mening dat het belangrijke uitgangspunt van "Een sterke raad die er toe doet" nog onvoldoende door raadsleden wordt opgepakt en ingevuld. De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden stelt zich tot doel om in 2021 raadsleden en kandidaat-raadsleden

te verleiden om zich juist hard te maken voor een sterke rol en positie van de raad in de lokale democratie.

Het belang van aandacht voor bewustwording over en enthousiasme over sterke rol en positie van de raad leidt, betekent een specifieke communicatiecampagne in 2021 met de volgende presentatiemomenten:

1. Presentatie belang van een sterke raad die er toe doet (Q1)
Uiterlijk een jaar voor de raadsverkiezingen – in beginsel bij de Dag voor de Raad - kiezen we zelf een moment om bekend te maken waarom het belangrijk is dat raadsleden en raden investeren in een Sterke Raad die er toe doet met presentatie van onze nieuwe Starttegels.
2. Presentatie sluitstuk debatreeks over toekomst raadslidmaatschap: hoe houden we het raadswerk aantrekkelijk (juni-juli 2021).
3. Presentatie Klaar-voor-4-jaar campagne om nieuwe raadsleden en raden voor te bereiden op een goede, krachtige start van de nieuwe raadsperiode met presentatie van Opleidingengids, Startersgids en/of Staat van de Raad (September-oktober 2021).

Toelichting

Voor het aantrekkelijkheid houden van het raadswerk in de toekomst houden we een debatreeks over de toekomst van het raadslidmaatschap. De hoofdvragen in deze reeks maar ook in onze andere activiteiten zijn voor het collectief van de gemeenteraad en voor het individuele raadslid:

1. Wat voor (gemeente)raad wil je zijn?
2. Wat voor type raadslid wil je zijn?

Bij deze twee vragen gaat het dus om zelfbewust op zoek te gaan naar de wijze waarop je als raadslid individueel en als raadsleden collectief invulling geeft aan een sterkere, krachtiger rol van de raad om zo de volksvertegenwoordigende rol met overtuiging uit te voeren.

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden wil raadsleden en kandidaat-raadsleden faciliteren, helpen en ondersteunen bij het beantwoorden van deze twee vragen met het oogmerk om als een sterk, krachtige raad de rol en positie te pakken vanaf de raadsverkiezingen in de nieuwe raadsperiode.

Onze leuze "Een sterke raad doet er toe" vormt de belangrijkste leidraad in onze belangenbehartiging en (communicatie-)activiteiten. In combinatie met de twee genoemde hoofdvragen vormen ze ook de basis voor onze democratieagenda, onze opleidings- en toerustingsactiviteiten en voor onze onderzoeksagenda.

Specifieke aandacht is er in 2021 voor het feit dat we voor alle te realiseren handreikingen, aanbevelingen, adviezen, producten en stappenplannen ook focus hebben voor de visualisatie er van in presentatie en communicatie! Tevens gebruiken we de ervaringen uit 2020 met het online bijeenkomen – als gevolg van de coronamaatregelen – om slimme combinaties te maken van fysiek (mits dat wordt toegestaan) en online bijeenkomsten.

Toelichting

Onze agenda in 2021 bestaat uit een aantal hoofdstukken die in deze toelichting successievelijk aan bod komen en worden toegelicht:

belangenbehartiging, democratieagenda, opleiding & toerusting, onderzoeksagenda en verenigingsagenda.

1. Belangenbehartiging

Onderwerpen voor 2021 zijn:

* Focus op uitvoering van wetsvoorstellen van het huidige kabinet en het ministerie van BZK in het bijzonder (denk aan rol positie Rekenkamer, minimale omvang griffie, regionale samenwerking) en aandacht voor nieuwe wetsvoorstellen van het nieuwe kabinet. In het bijzonder daarbij oog houden voor mogelijke nieuwe voorstellen inzake de aanstellingswijze van de burgemeester.

Mogelijk aandachtspunt is eventuele vergoeding en andere faciliteiten voor raadsleden in de nieuwe kabinetsperiode. Zoals in 2017 kan een concreet actiepunt zijn om er voor te zorgen dat er specifieke aandacht in het regeerakkoord komt voor de ondersteuning van de raad in het kader van meer aandacht voor diversiteit en houdbaarheid van de lokale democratie.

* Rol en rechtspositie van commissieleden (steunfractieleden, burgerfractieleden). Invulling en uitvoering van de aanbevelingen uit het onderzoek naar de rol en positie van commissieleden en de (financiële) waardering van commissieleden (oplevering november 2020).

* In het kader van de belangenbehartiging voeren we ook het gesprek over de toekomst van het raadslidmaatschap. Hoe blijft het raadslidmaatschap aantrekkelijk? Welke bedreigingen zijn er en welke kansen zijn er om het raadslidmaatschap boeiend te houden voor grotere groepen inwoners (meer diversiteit en inclusiviteit)? Vragen die belangrijk zijn tegen de achtergrond van veranderende omstandigheden (mogelijk nieuw bestuurlijk stelsel door de wijziging van de aanstellingswijze van de burgemeester, meer taken, differentiatie en fragmentatie, burgerparticipatie).

* In het kader van ondersteuning en toerusting hebben we in 2018 de digitale leeromgeving voor raadsleden gelanceerd. In 2021 is aan de orde hoe we de toekomst van deze leeromgeving gaan borgen en hoe we met alle relevante stakeholders de huidige leeromgeving door ontwikkelen tot een nieuw geïntegreerd online kennis- en ontwikkelingsbank voor volksvertegenwoordigers. Centrale punt daarbij: optimale toegankelijkheid voor raadsleden en andere volksvertegenwoordigers!

* Ondersteuning op rechtspositie. We vertegenwoordigen raadsleden in het ORDPA (Overleg Rechtspositie Decentrale Politieke Ambtsdragers). We vormen samen met het Genootschap van Burgemeesters en de Wethoudersvereniging het ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur en we hebben een zelfstandige, nog verder door te ontwikkelen Ombudsfunctie om raadsleden met raad bij te staan.

- In 2021 willen we onze Ombudsfunctie verder professionaliseren met ondersteuning van juristen en experts op rechtspositioneel terrein;

- Tevens willen we op rechtspositioneel gebied vooral aandacht geven aan het verbeteren van de rechtspositie van commissieleden;

- Specifiek speerpunt is ook de integriteit van raadsleden. Naar verwachting wordt dat een belangrijk thema richting de raadsverkiezingen, vanwege het debat over ondermijning, popularisering en fragmentatie;

- Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur voor raadsleden, burgemeesters en wethouders loopt als project eind 2021 af. De vraag is aan de orde hoe we hier verder mee willen: Samenwerking of integreren in onze Ombudsfunctie?

* Specifieke aandacht voor de rol en complexe positie van raadsleden in grote gemeenten.

* HR21-dossier: de vereniging treedt als penvoerder op om inhoud te geven aan de werkgeversfunctie van de raad door enerzijds te lobbyen voor 1 profiel van de griffier met inschaling op niveau van gelijkwaardigheid met gemeentesecretaris en burgemeester in de lokale driehoek en anderzijds door het in positie brengen van de werkgeverscommissies te werken aan een passende verdeling van verantwoordelijkheden en bevoegdheden voor het invullen van de werkgeversfunctie lokaal en landelijk door gemeenteraad jegens de griffier. We willen daarbij een tijdelijke medewerker op werkgeversfunctie organiseren (ex-raadslid met werkgeverscommissie-ervaring)

* Het versterken van onze rol als belangenbehartiger door ledengroei en door het ontwikkelen van een consultatiefunctie raadsleden (zie ook onderzoeksagenda)

2. Democratieagenda

Activiteiten in onze Democratieagenda:

* Een Dag voor de Raad, een jaar voor de raadsverkiezingen: welke lessen geeft de huidige raad mee aan de nieuwe aantredende gemeenteraad? Te houden in maart of april 2021.

* Expertsessies over de toekomst van het raadslidmaatschap, resulterend in een publicatie met de belangrijkste conclusies, die van betekenis kunnen zijn in de vraag over het hoofdschap van de raad en de mogelijke veranderende aanstellingswijze van de burgemeester.

* toekomst van het raadslidmaatschap: campagnes voor het belang van diversiteit in het raadslidmaatschap en belang van integriteit in het raadslidmaatschap.

* raad in de regio. Publicaties en onderzoeken naar de positie en rol van de raad in regionale samenwerking (zie onderzoeksagenda).

3. Opleidings- en toerustingagenda

Speerpunten

+ Een introductie- en startprogramma maken en presenteren voor raadsleden (nieuw en ervaren) over het thema een sterke raad doet er toe en wat is er nodig om als raad sterk in positie te komen. Algemeen vertrekpunt is het opleidingsprogramma uit 2018. Basis zijn de 9 starttegels uit 2018 en alle aanbevelingen en tips die we via onderzoek, handreikingen en stappenplannen samen met anderen hebben geproduceerd.

De 9 starttegels betreffen de volgende onderwerpen waarop het belangrijk is dat de raad tijdig en goed zichzelf in positie zet:

1. Agressie, intimidatie of (verbaal) geweld tegen het hoogste bestuursorgaan of een individueel raadslid. Wat doe je?

2. Op welke wijze geeft de raad kaders hoe er wordt bestuurd? Coalitieprogramma¹, raadsprogramma, een andere vorm en welke rol voor inwoners? We hebben daarbij, zoals bij alle starttegels, aandacht voor de behoefte van raadsleden op tijdige informatie hoe zij hun rol op dit thema het beste kunnen invullen.
3. Hoe vertegenwoordig je de inwoners en op welke wijze vertolk je als raadslid opvattingen en emoties uit de samenleving? We hebben hierbij in de uitwerking aandacht voor zowel de volksvertegenwoordigende rol en als voor de wensen op participatie.
4. Informatievoorziening. Hoe wil je als raad je informatie hebben en krijgen?
5. Werkgeversfunctie. De griffier is van de raad. Wat verwacht je van de griffier en wat voor raad wil je zijn?
6. Hulptroepen. De Rekenkamer is van de raad en helpt de raad om voor alle inwoners te onderzoeken hoe het geld wordt besteed. Hoe zorg je dat de Rekenkamer goed en krachtig positie komt om jou als lekenbestuur te helpen?
7. Hulptroepen. De accountant is van de raad. Hoe vaak voer je het gesprek met jouw accountant over de risico's in de financiële huishouding van de gemeente?
8. Veiligheid. De raad gaat over veiligheid (woninginbraken tot evenementen). Hoe en op welke wijze maak je met de burgemeester afspraken over het opstellen en uitvoeren van een integraal veiligheidsplan?
9. Vicevoorzitter. Wie is de eerste plaatsvervanger van de burgemeester als voorzitter van de raad? Op welke wijze wordt de vicevoorzitter door de raad geselecteerd?

De uitwerking en actualisatie wordt ook gepubliceerd in een Staat van de Raad.

+ Vanwege de raadsverkiezingen van 2022 in de tweede helft van het jaar focus op bijeenkomsten (online en fysiek) om kandidaat-raadsleden te bereiken en te ondersteunen op een sterke Raad doet er toe met kernvragen over: wat voor raad en raadslid wil ik zijn?

+ Afspraken maken met ministerie en andere partners over borging van de digitale leeromgeving voor de raadsperiode 2022-2026.

+ Visualisatie van ondersteuning. Dat wil zeggen visuele (film, video, animatie) handreikingen, filmpjes, stappenplannen op zoveel mogelijk onderwerpen met het oog op een effectieve communicatie naar alle raadsleden.

Aanvulling vanuit de ALV:

+ De mogelijkheid wordt bekeken of er een onderzoek kan worden gedaan naar de hoogte van de fractiebudgetten.

Onderwerpen voor Opleidingsagenda in 2021 zijn:

¹ Zie ook de aanbevelingen uit het rapport "Tevreden? Een onderzoek naar de tevredenheid in de samenwerking tussen de gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders van de gemeente Echt-Susteren" van de Rekenkamercommissie Echt-Susteren (17 april 2019) over het risico dat een coalitie en college zo samenwerken dat er sprake is van een monistisch dualisme en de oppositie buitenspel staat, ten koste van de raad als bestuursorgaan als geheel.

- * Digitale leeromgeving door ontwikkelen en inzetten voor het Klaar-voor-4-jaar-programma door gerichte en permanente communicatie-campagne, onder meer door het ontwikkelen van visuals op alle modules;
- * Digitale leeromgeving voorzien van nieuwe modules en leerlijnen, speciaal voor kandidaat-raadsleden en ervaren raadsleden, vanuit de vraagstelling wat voor raad(slid) wil ik zijn om een raad te zijn die er toe doet! Voorbeelden van nieuwe leerlijnen: veiligheid en weerbaarheid, leerlijn integriteit.
- * Door ontwikkelen van de competentiescan voor startende en ervaren raadsleden met bijbehorend communicatieplan (gereed in zomer 2021).
- * Getuigschrift voor raadsleden
- * Collectief leren door raden. Afronding het in 2018 gestart project teamleren met presentatie mei-juni 2021.

Onderwerpen voor Toerustingsagenda in 2021 zijn:

- * Starttegels (negen hoofdonderwerpen) in een nieuw format ontwikkelen en beschikbaar maken voor presentatie online en fysieke bijeenkomsten, met daarbij focus voor ervaren en nieuwe raadsleden: wat voor raad wil je zijn en wat voor raadslid wil je zijn?;
- * Stappenplan en nieuwe elementen voor inwerkprogramma voor nieuwe raden, ten behoeve van griffiers (gereed voor zomer 2021), op basis van project start- en inwerkprogramma najaar 2020.
- * Klaar voor 4 jaar - Landelijke bijeenkomst (eventueel ook online) voor kandidaat-raadsleden voorbereiden, te houden in januari 2022;
- * Klaar voor 4 jaar - Landsdelige bijeenkomsten (eventueel ook online) voor kandidaat-raadsleden organiseren in november-december 2021.
- * Klaar voor 4 jaar - Kringbijeenkomsten (fysiek en online) houden voor kandidaat-raadsleden in periode november 2021-januari 2022.
- * Opleidingsgids – Een overzicht van alle handreikingen, stappenplannen die de afgelopen jaren zijn verschenen (DiA, Nederlandse Vereniging voor Raadsleden, commerciële kennispartners). De gids moet duidelijk maken waarom je raadslid zou zijn en bevat dus niet alleen lessen van onderzoek maar ook tips en aanbevelingen voor opleiding en ontwikkeling als raadslid.
- * Startersgids voor nieuwe raadsleden (inhoud wordt nog nader bepaald).
- * Specifieke bundel voor raadsleden in grote steden.
- * Het continueren van het project Raad in Beweging.
- * Raadsacademies in allerlei vormen, op zaterdag, en op doordeweekse avonden, fysiek dus maar ook online als ook specifieke bijeenkomsten over financiële sturing op regionale samenwerking, omgevingswet, tijdsbesteding en werkdruk, grote projecten. *We denken ook nog aan een masterclass Raadslid & Kamerlid.*

4. Onderzoeksagenda

Onderwerpen voor Onderzoeksagenda in 2021 zijn:

- * Staat van de raad. Hoe staat de gemeenteraad er in 2022 voor. Een overzicht met essays en bijdragen van bestuurskundigen over de rol en de positie van de gemeenteraad in de lokale democratie. Zie ook: expertsessies over de toekomst van het raadslidmaatschap.
- * De samenstelling van de raad (mannen, vrouwen, jong, oud, diversiteit), uit te voeren in eerste helft 2021;

- * Diverse sessies met experts uit het openbaar bestuur en raadswerk over de inhoud en invulling van inwerkprogramma's, uit te voeren in eerste helft van 2021;
- * De rol en positie van de raad en inwoners in de lokale democratie: wat is de plek van de raad (in het kader van het vergadermodel) en welke plek is er voor de inwoners (luisteren, spreken). Onderzoek naar plattegrond en beeld van de inrichting van de raadszaal.
- * Hoe oordelen raadsleden over regionale samenwerking? Krijgen ze meer grip en controle met de nieuwe instrumenten. Een vergelijkend onderzoek waarbij de resultaten uit gelijksoortige onderzoeken in 2017 en 2013 naast de uitkomsten van dit onderzoek worden gelegd. Presentatiebijeenkomst tussen half november 2021-half januari 2022.
- * Houding en gedrag. Integriteit. Wat voor type raadslid wil je zijn?
- * Stoppende raadsleden. Hoe en waarom. Onderzoek door Daadkracht met presentatie in november 2021.
- * Het gebruik van gevarieerde communicatiemiddelen: website, nieuwsbrief, Facebook, Instagram, LinkedIn, podcast, etc. om onze boodschap (tekstueel maar vooral ook visueel) over het voetlicht te brengen. Op basis van het concept-communicatieplan van Lennart een communicatieplan opzetten voor de periode maart 2021 tot en met de raadsverkiezingen met als centrale thema's: hoe word ik een sterke raad? Wat voor raadslid wil ik zijn om van de raad een sterke raad te maken? Welke rol kan de vereniging daarbij vervullen?
- * Rol en invloed van raadsleden op gemeenschappelijke regelingen, specifieke aandacht voor de relatie met veiligheidsregio's (vergelijking met eerdere onderzoeken naar gemeenschappelijke regelingen in 2013 en 2017 en vergelijking met eerdere onderzoeken naar raadsleden over veiligheid, zie 2015)
- * Resultaat onderzoek raadsprogramma, zowel eigen onderzoek als onderzoek door de Erasmus Universiteit.
- * Formuleren onderzoeksagenda voor de raadsperiode 2022-2026.
- * Consultatiefunctie raadsleden: Vast raadsledenpanel of vast raadsledenachterbanonderzoek in het kader van belangenbehartiging uitbreiden.

5. Verenigingsagenda (werkgever en huisvesting)

Kernpunt: De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden heeft een eigen bureau en eigen werkgeverschap en streeft in 2021 onverminderd naar adequate huisvesting, professionele inrichting van het bureau en een bijbehorende professionele administratie.

Onderwerpen voor Verenigingsagenda in 2021 zijn:

- * Ledenwerving en ledenbinding, via gemeenteraden en griffiers. Bezoek en contact met gemeenteraden, het ontwikkelen van expertisegroepen (zie consultatiefunctie raadsleden in de onderzoeksagenda).
- * Stoppende raadsleden worden Vrienden van de Nederlandse Vereniging voor Raadsleden. Deze "Vrienden van" als adviesraad inzetten om zo kennis over het raadswerk te behouden en te activeren.
- * Bestuursleden in visuals (autocuefilmpjes) laten vertellen waarom het raadswerk spannend, boeiend en belangrijk is – te gebruiken in kader

ledenwerving, maar ook in de discussie over de toekomst van het raadswerk.
Met als thema: wat voor raadslid wil je zijn?

* Huisvesting. Hoe gaat huisvesting er uit zien als gevolg van de coronamaatregelen en het toegenomen thuis werken? Kortom, op zoek naar de ideale werkorganisatie van het bureau onder de nieuwe omstandigheden.

Tot slot, Samenspel

De Nederlandse Vereniging voor Raadsleden is een zelfstandige organisatie die deelneemt in diverse samenwerkingsprogramma's. Te denken valt aan: Democratie in Actie (programma tot einde kabinetsperiode, de vereniging is mede-eigenaar van het programma), het Netwerk Weerbaar Bestuur (partner) en het Ondersteuningsteam Weerbaar Bestuur (medeprojectdeelnemer). We werken samen met de Vereniging van Griffiers (overweging: samenwerking met deze vereniging formaliseren in een gezamenlijke agenda voor de nieuwe raadsperiode). We werken samen met kennispartners.

Over een vervolg op Democratie in Actie wordt door de vereniging overleg gevoerd met de andere verenigingen. Het doel daarbij is om goed in positie te komen voor de start van de follow up van Democratie in Actie.

Den Haag, 14102020